HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נתון לו ליהושע ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לו לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו ש"מ בעינן צבורים בה שאני התם כי היכי דלא ליטרחינהו ת"ש א)דאמר ב)רבא בר יצחק אמר רב שני שטרות הן [א]זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה [ב]ע"מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב לו את השטר כאותה ששנינו ג)[ג]כותבים שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו [ד]כיון שהחזיק ד)עמו בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא שמע מינה ה)לא בעינן צבורים בה שאני שטר דאפסירא דארעא הוא והא עלה קתני זו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה ש"מ לא בעינן צבורים בה ש"מ: איבעיא להו מי בעינן אגב או לא ת"ש דקתני כל הני ולא קתני אגב ולטעמיך קני מי קתני אלא עד דאמר קני הכא נמי עד דאמר אגב [ה]והלכתא צבורים לא בעינן אגב וקני בעינן: איבעיא להו שדה במכר ומטלטלין במתנה מהו ת"ש עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו [ו]ש"מ איבעיא להו שדה לאחד ומטלטלין לאחר מהו [ז]ת"ש עישור שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו מאי מושכר מושכר למעשר ואי בעית אימא שאני ר' עקיבא ו)דיד עניים הוה אמר רבא לא שנו אלא שנתן דמי כולן אבל לא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו תניא כוותיה דרבא ז)יפה כח הכסף מכח השטר וכח השטר מכח הכסף יפה כח הכסף שהכסף פודין בו הקדשות ומעשר שני מה שאין כן בשטר ח) ויפה כח השטר שהשטר מוציא בבת ישראל מה שאין כן בכסף ויפה כח שניהם מכח חזקה וכח חזקה מכח שניהם יפה כח שניהם ששניהם קונים בעבד עברי מה שאין כן בחזקה יפה כח חזקה שחזקה ט)[ח]מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנאם כולם

במה

נתון ליהושע. רבי יהושע בן חנניא כדאמר במס' ערכין (דף יא:) מעשה ברבי יהושע ברבי חנניא שהלך לסייע את ר' יוחנן בן גודגדא בהגפת דלתות אמר לו חזור בך שאתה מן המשוררים ואני מן השוערים אלמא לוי הוה. ספרי (פ' קרח) וכבר בקש ר' יהושע בן חנניא לסייע את רבי יוחנן בן גודגדא אמר ליה חזור לאחוריך אתה מחייב בנפשך שאתה מן המשוררין ואני מן השוערין: **ומקומו מושכר.** ונתן לו רבי יהושע פרוטה בשכר המקום ונמצא מטלטלין נקנין עם הקרקע בכסף והכי מסקנא דהך מילתא במס' מעשר שני (פ"ה מ"ט) ונתקבלו שכר זה מזה. ואע"פ שעדיין לא הופרש קריית שם הוא שאסור לשהות לחברים דבר שאינו מתוקן ואפילו אכלו ממנו אין כאן חיוב מיתה משום טבל (א) ומן המותר יפריש מעשרותיו: **נתון לעקיבא בן יוסף.** שנת מעשר עני היתה ור' עקיבא גבאי עניים היה ובספינה היו שניהם עמו: **צבורים בעינן.** מדקאמר מקומו ולא מקום אחר: **דלא ליטרחינהו.** ולהוליכו משם כל זמן שרצו להניחו שם: **שני שטרות הן.** שני דינין חלוקין בשטר: **זכו בשדה זו.** החזיקו בו לצרכו וכתבו לו את השטר לראיה בעלמא: **חוזר בשטר.** אם אומר אין רצוני שתהא לו ראיה בידו: **ע"מ וכו'.** חוזר אף בשדה שהרי לא עשאן שלוחין לזכות אלא עם השטר והרי חוזר לו בשטר: **אם קדם.** קודם נתינת הכסף י) או קודם שהחזיק: **כותבין שטר למוכר.** שדי מכורה לפלוני ולא אמרינן שטר מוקדם הוא כיון דקנו מיניה מהשתא א"נ כאביי דאמר (ב"מ דף יג.) עדיו בחתומיו זכין לו: **כיון שהחזיק כו'.** ר' חייא בר אבין אמר לה ואינה מן המשנה: **נקנה השטר.** כגון שאמר לו כ) זה קני קרקע בחזקה והשטר עמה: **אפסר.** קבישט"ר כלומר בית אחיזתה וכגון קרקע דמי: **וזו היא כו'.** אלמא שאר נכסים כשטר: **אגב.** שיאמר לו קני קרקע וקני מטלטלין אגבה: **כל הני.** ועמו מאה צאן ולא קתני אגבן ק' צאן: **עד דאמר קני.** הוצרך לומר לאחר זכה בטפח על טפח לפלוני ועמו מאה צאן שבידי שלא אוכל לחזור בי: **מושכר.** היינו מכר והמעשר היה מתנה וש"מ נקנו מטלטלין דמתנה אגב קרקע של מכר: **שדה לאחד ומטלטלין לאחר.** ואמר לבעל השדה קני השדה לעצמך ואגבה יקנו מטלטלין לפלוני: **דיד עניים הוא.** הואיל וגבאי של עניים היה הרי הוא כידו ל) משא"כ באחר: **לא שנו.** דמטלטלין נקנין בחזקה דקרקע אלא שנתן לו דמי כל המטלטלין מ) והקרקע דכי אחזקיה בקרקע אדעתא למיקני נ) כוליה אחזקיה אבל לא נתן לו דמי כל המטלטלין לא קנה מטלטלין בחזקה דקרקע אלא כנגד מעותיו: **שטר אין פודין בו הקדשות ומעשר שני.** ס) בבכורות נפקא לן בפ' יש בכור לנחלה (דף נא.) דכתיב בהו כסף הקדש דכתיב ע) ונתן הכסף וקם לו פ) ומעשר שני דכתיב צ) וצרת הכסף דבר שיש בו צורה ק) היינו מטבע: **מוציא בבת ישראל.** גט אשה: כסף ושטר קונין עבד עברי בפרקין ילפינן לעיל (דף יד:):

במה

ממנו צריך לקרות להם שם ומעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה וכו' וקריאת שם דהתם היינו שם בעלים שיבררו הבעלים למי יתנום[א] דהיינו ביעור אבל לא היה חושש לא לקבוע מקום ולא להזכיר סכום שהיה יודע בודאי שלא יאכלו ממנו בני ביתו שכבר הזהירם שלא יאכלו כי לא היה מתוקן וא"ת למה אינו מזכיר תרומה גדולה בההוא מעשה דרבן גמליאל[ב] וי"מ משום דחטה אחת פוטרת את הכרי מה"ת ר) ושמא הפרישה קודם שיצא מביתו כדי לצאת ידי איסורא דאורייתא ונתנה לכהן ולא נהירא וכי לא היה לו לרבן גמליאל לחוש לאיסורא דרבנן וי"מ דלהכי לא הזכיר תרומה גדולה לפי שאינה חייבת בביעור כדתנן במס' בכורים (פ"ב מ"ב) ומייתי לה בפ' הערל (יבמות דף עג.) יש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה וכו' וחשיב ביעור משמע דתרומה לא מיחייבא בביעור אבל קשה דע"כ תרומה גדולה חייבת היא בביעור כדקתני במתני' דמעשר שני שהבאתי לעיל כיצד מצות ביעור תרומה נותנה לכהן אלמא חייבת היא בביעור ולכל הפחות מדרבנן וגם במשניות (דמעשר שני פ"ה מ"י) מפיק לה מקרא וגם נתתיו ללוי ש) לרבות תרומה ותרומת מעשר ואין להקשות מההיא דיש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה דמשמע תרומה אינה חייבת בביעור די"ל דמיירי התם לבערם מן העולם כשהגיע זמן הביעור כגון מעשר שני ובכורים שאי אפשר לאוכלם חוץ לירושלים לכך צריך לבערם מן העולם כשיגיע זמן הביעור אם לא יביאם בירושלים אבל תרומה שנאכלת בכל מקום אין צריך לבערה מן העולם אלא צריך ליתנה לכהן והיינו ביעור שלה מ"מ הדרא קושיא לדוכתה אמאי לא ביער התרומה וי"ל דודאי תרומה הפריש בעודה בשדה דרגילות הוא להפריש בגורן[ג] ואית לן למימר שהפריש בעוד היתה התבואה בגורן מיד אחר המירוח[ד] כדאמר התם (ירושל' דמעשרות פ"ג) חזקה לגורן שלא תעקר עד שהפרישו ממנה תרומה גדולה וה"נ איתא בירושלמי[ה] דמסכת מעשרות מצא פירות צבורים אסורין משום גזל וחייבין משום תרומה מפוזרים מותרים משום גזל ופטורים מן התרומה גדולה שאי אפשר לגורן שתיעקר אא"כ נתרמה תרומה גדולה: **נתון ליהושע.** שהיה לוי כדפירש בקונטרס וקשה איך נתן לו והא קנסינהו עזרא (יבמות דף פו:) וי"ל דסבר לא ת) קנס לעניים ור' יהושע עני היה כדאמר בברכות (דף כח.) מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה וא"ת למה לא נתן לו גם מעשר עני וי"ל לפי שהיה רוצה ליתן להרבה עניים כדאמרינן בעירובין (דף סג.) הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם אי נמי היה לו לר' יהושע מאתים זוז[ו] לפיכך לא לקח מעשר עני ומ"מ היה יכול ליקח מעשר ראשון בתורת עניות הואיל ולא היה עשיר והיה מתפרנס בדוחק ולמ"ד (ביבמות דף פו:) קנסא לכהנים איכא למימר דיהיב ליה כר"ע דאמר מקמי קנסא היה ללוי ולא לכהן ולבתר קנסא היה אף לכהן: **ומקומו מושכר לו.** בסיפא קתני ונתקבלו שכר זה מזה ותימה למה לא הקנה לו המקום בחליפין ושמא שכירות אין נקנה בחליפין[ז] דאמר התם א) (ב"מ דף נט:) כשם שהקרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובחליפין לא קתני ב): **חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה.** וא"ת ומה ירויח בזה[ח] אם יחזור בשטר כיון שלא יחזור בשדה וי"ל דלא ניחא ליה דליפוק שטר עילויה דאיכא קלא בשטר טפי מבעדים[ט] ויאמרו שהוא עני שמוכר הכל ולא ימצא מלוה:

במה

מסורת הש"ס

א) ב"ב עז. קנ: ע"ש, ב) [בכת"י ודפו"ר: רבה. וכ"ה בב"ב שם וכגל"ן], ג) שם קנא. קסז:, ד) ["עמו" ליתא בכת"י. ובב"ב שם שהחזיק זה בקרקע], ה) [ב"ק יב:], ו) שם לו:, ז) תוספתא דכתובות פ"ב ה"ג, ח) [לעיל ה ע"א], ט) [תוספתא שם] תוספתא דב"ב פ"ב ה"ה, י) [ברש"י שבר"ף: וקודם שהחזיק הלוקח], כ) [ברש"י שבר"ף: מוכר], ל) [צ"ל כידן. (יעב"ץ)], מ) ["והקרקע" נראה דיש למחוק. (רש"ש, ע"ש)], נ) [בדפו"ר: כולה], ס) [שם בבכורות לא נפקא לן כלל מדכתיב בהו כסף וע"ש נא: ברש"י ד"ה ולא הקדשות וכו' נפקא לן מקראי בת"כ בפ' ערכין ע"כ עוד שם נא. בתוס' ד"ה אימא ולא הקדשות], ע) [ויקרא כז], פ) [לעיל ה ע"א], צ) [דברים יד], ק) [ב"מ מז ע"ב], ר) [שבת יז ע"א], ש) [דברים כו], ת) [צ"ל קנסא. (מהרש"א)], א) [ב"ק עט.], ב) [ועי' תוס' ערכין כט: בד"ה ולא ידענא וכו' ותוס' ב"מ יא: ד"ה מקומו],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומקומו וכו' משום טבל דמן:

לעזי רש"י

קבישט"ר [קיבישטר"א]. אפסר (חלק מהרתמה שבו מושכים את הבהמה או את הסוס בצווארם).

מוסף רש"י

נתון לו לעקיבא בן יוסף. גבאי היה ואותה שנה שנת מעשר עני היתה (שם). **שני שטרות הן.** חלוקין זה מזה (רשב"ם ב"ב עז.). **זכו בשדה זו לפלוני.** אני מקנה לכם בסודר זה שדה זו לצורך פלוני והן קנו לאותו פלוני כמו שצוה להם (שם). **חוזר בשטר.** מיפוי כח דשטר יכול לחזור בו כל זמן שלא נמסר השטר לאותו פלוני (שם קנ:). ואפילו אמר כתבו ותנו, דכל זמן שלא בא ליד מקבל מתנה יכול זה לעקור שליחותו דאין עושין שטר בעל כרחו של נותן, דאם ייפה כחו במתנה בעל פה לא ניחא ליה דתיהוי מתנה בשטר, ואע"ג דאמרינן בחזקת הבתים (שם מ.) קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתובו דסתם קנין לכתיבה עומד, הני מילי סתמא, דמסתמא ניחא ליה למקנה שיכתבו שטר לקונה, אבל היכי דמחי לא כתבינן בעל כרחו (שם עז.). **ואינו חוזר בשדה.** אחרי שכבר זכו בקנין או בחזקה וזכין לו לאדם שלא בפניו (שם קנ:). **על מנת שתכתבו לו את השטר.** הכי קאמר לא יזכה עד שיבא השטר לידו (שם עז.). **שלשה שטרות הן.** שלשה עניני שטרות הן ולא בא לחלוק אלא להוסיף (שם קנ:). **אם קדם מוכר וכתב לו את השטר.** מי שצריך למעות ורוצה למכור מנכסיו לחבירו ופעמים שהוא מוצא סופר וכותב שטר מכירה כדי שיהא מזומן ליתנו ללוקח כל שעה שירצה למכור (שם עז.). ולכך קדם והכתיבו והוא יכול לעשות כן (שם קנ:). **כאותה ששנינו.** שמותר לעשות כן אע"ג דמיחזי כשיקרא דאין כאן הפסד לשום אדם אלא למוכר עצמו שאם יאבד השטר וימצאנו לוקח שכתב בשמו יטען שלקחו מזה המוכר ואי לא חייש להכי אנן לא חיישינן בשבילו (שם עז:). **כיון שהחזיק.** זה הלוקח, מסקנא דמילתיה דאמורא הוא ולא מן המשנה (שם). **נקנה השטר.** שנכתב קודם המכירה לזה הלוקח בכל מקום שהוא, שהרי דעתו של מוכר להקנות השטר ללוקח וקני ליה לשטר אגב קרקע כדין כל מטלטלין הנמכרין עם קרקע שנקנין בחזקת קרקע כאילו עבד משיכה במטלטלין גופייהו (שם. וכעי"ז שם קנא.). **והלכתא צבורים לא בעינן.** לא בעינן שיהו עומדין לתוכה (ב"ק יב:). **שהכסף פודין בו הקדשות ומע"ש משא"כ בשטר.** אם כתב לגזבר שטר על מעות פדיון הקדש אין הקדש פדוי דבעינן ונתן הכסף וקם לו (לעיל ה.). המשך בסוף המסכת.

עין משפט נר מצוה

רפז א ב מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' טו טז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' ו ז:

רפח ג מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הל"א סמג עשין צ טוש"ע חו"מ סי' רלח סעי' א:

רפט ד מיי' פ"ו מהל' מכירה הלי"ד סמג עשין פה טוש"ע חו"מ סי' מו סעי' י:

רצ ה ו מיי' פ"ג מהל' מכירה הל' ח ט סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רב סעי' א ב:

רצא ז מיי' שם הל"י טוש"ע חו"מ שם סעי' ג:

רצב ח מיי' פ"א מהל' מכירה הלי"ט סמג שם טוש"ע חו"מ סי' קלב סעי' יב:

מוסף תוספות

א. פירוש שם הבעלים שיקנה אותם ללוי ולכהן. תוס' ב"מ יא. ב. ור"א בן עזריה שהיה כהן היה עמהם בספינה דקתני סיפא א"ר יהושע עישור שאני עתיד למוד נתון לראב"ע. תוס' הרא"ש. ג. לפי שניטלת באומד ובמחשבה. ריטב"א. ד. ובהאי מעשה דר"ג וזקנים היה כבר התבואה בבית דקאמר בתר הכי מעשרות מהיכן ניטלין מן הבית או מן השדה נשמעינה מן הדא וכו' ור' חנינא בר פפא שמע לה מן הכא עישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף הדא אמרה מן הבית האי דאיתי בירושלמי ראי' ממעשר עני היינו משום דאמרינן בתוספתא אין מעשר עני מתחלק אלא מתוך הבית. תוס' הרא"ש. ה. מצא פירות ממורחין בשדה מכונסין אסורים משום גזל מפוזרים מותרין משום גזל בין כך ובין כך חייבין במעשרות ופטורין מתרומה גדולה שא"א לגורן שתעקר אא"כ נתרמה ת"ג. שם. וכן הוא בירושלמי וברש"ש על המשנה במע"ש. ו. דאינו נוטל במע"ש כדתנן במס' פיאה (פ"ח מ"ח). תוס' כתובות כו. ז. דכל דבר החוזר לבעלים כגון מתנה ע"מ להחזיר א"נ שאלה או שכירות בכולם לא מיקנו בחליפין משום דהוה כמו טובת הנאה דאמרינן (ב"מ יא:) דאינה ממונא לקנות בחליפין ומש"ה הוצרך שיתקבלו מעות זה מזה. תוס' ערכין ל. ח. אי משום האחריות שבו הא רב הוא דאמר פרק חזקת (ב"ב מא:) המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים. רשב"א. ט. דמ"מ ע"י עדים ליכא קלא כולי האי אלא ע"י חקירה ולא זילי נכסי אבל בשטר איכא קלא טפי וזילי ניכסיה. שם.

תוס' ר"י הזקן

ליהושע. בן חנניא ולוי היה. מושכר. ונתן לו פרוטה בשכירות. זכו. החזיקו בזה הקרקע בשביל פלוני וכתבו לו את השטר. מסתברא דשטר עם אחריות צוה להם שיכתבו לו על המתנה. והיינו דקאמר חוזר בשטר שאינו רוצה עתה שתהיה אחריות במתנה, דאי בשאין בה אחריות מה הוא מפסיד אם חוזר בשטר, הואיל וקנה קרקע שהרי אלו (לא) החזיקו בשבילו. וא"ת שאינו רוצה שתהא ראייתו בידו כמו שפי' ר"ש, אמאי לא יעידו העדים שנתנו לו ויכתבו שטר עדותן. **על מנת.** לא עשאן שלוחין לזכות אלא עם השטר והרי הוא חוזר בשטר. **אם קדם.** קודם נתינת הכסף. **והלכתא צבורים לא בעינן אגב וקני בעינן.** כלומר צריך שיאמר לו קנה המטלטלין אגב קרקע. ומסתברא דוקא בשאינן צבורים בתוך הקרקע, [אבל בצבורים] לא בעינן אגב וקני אלא כיון שהוא מקנה לו הקרקע והמטלטלין כאחד, כיון שהקנה הקרקע בכסף או בחזקה קנה המטלטלין שבתוכה. והיינו דלא [בעי אי] בעינן אגב וקני עד דאסיק דלא בעינן צבורים, דאל"כ הו"ל לאבעויי ברישא היאך יקנה הצבורים שהוא פשוט שקונה אותם עם הקרקע ואח"כ יבעי אם קונה שאינן צבורים. וכ"כ הר"ם פ"ג [ממכירה ה"ט]. ופי' מכל הני, מיהא דשטר ומעובדא דר' אליעזר ורב יהודה דהואיל ולא בעינן צבורים שוה סלע ממש קאמר. וק' צאן וק' חביות ממש הוא ולא הוו צבורים בתוכה. אבל מעובדא דרשב"ג לא מייתי ראיה דההוא צבורין בתוכה היו. **קני מי קתני.** דקני המטלטלין, וודאי צריך הואיל ואינן בתוכה והוו מתנה איך יקנה המטלטלין אם לא יאמר לו קנה אותן עם חזקה שתקנה בה קרקע, אבל מכר מטלטלין וקרקע ונתן דמים והיו צבורין בתוכה, קנה כל המטלטלים בכסף שקנה קרקע, שאינו יכול לחזור בו מהמטלטלים הואיל ונתן המעות. **שדה במכר.** אם היו צבורין בלא אגב אלא שאמר לו קנה המטלטלין במתנה עם הקרקע ואם לא היו צבורין דאמר ליה אגב, דליכא בין צבורין לאין צבורין אלא אגב וקני. **שדה [לאחד].** שאמר לו זכה במטלטלין לפלוני עם אותה חזקה שתזכה בקרקע לצרכך ואם לא היו צבורין שאמר ליה אגב, ולא איפשיטא. ואם חזר בו קודם שתפס מקבל המתנה אין מוציאין אותה מידו. **לא שנו.** דנכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות אלא שנתן לו דמי כל המטלטלין.